

**Приватний вищий навчальний заклад
«Буковинський університет»
Факультет інформаційних технологій та економіки
Кафедра обліку і фінансів**

СХВАЛЕНО
на засіданні науково-методичної
ради факультету
протокол №1 від 26 серпня 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету інформаційних
технологій та економіки
_____/Тетяна ШТЕРМА/
«__» _____ 2025 р.

**СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
«Економіка праці та соціально-трудові відносини»**

Освітньо-професійна програма:	<u>Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок</u>
Спеціальність:	<u>072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</u> <u>D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»</u>
Галузь знань:	<u>07 «Управління та адміністрування»</u> <u>D «Бізнес, адміністрування та право»</u>
Рівень вищої освіти:	<u>перший (бакалаврський)</u>
Факультет:	<u>Інформаційних технологій та економіки</u>
Мова навчання:	<u>українська</u>
Розробники:	<u>Штерма Тетяна Василівна, доктор економічних наук, професор кафедри обліку і фінансів</u> <u>Кускова Валентина Григорівна, старший викладач кафедри обліку і фінансів</u>
Профайл викладача	https://bukuniver.edu.ua/university/faculties-and-departments/ite-faculty/department-of-accounting-and-finance/
E-mail:	sht.tatjana@gmail.com
Консультації	четвер з 10.00 до 16.00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Навчальна дисципліна «Економіка праці та соціально-трудові відносини» зорієнтована на інноваційні фактори економічного зростання і підвищення рівня та якості життя населення, забезпечення політичної стабільності суспільства, зумовлює модернізацію форм і методів регулювання соціально-трудових відносин і оплати праці. Це потребує нових підходів щодо вивчення дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини», які б враховували всі зміни, що відбуваються у соціально-трудових відносинах між суб'єктами господарювання.

Дисципліна «Економіка праці та соціально-трудові відносини» є складовою навчального плану, вона є вибірковою для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, побудована відповідно до вимог Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ECTS) і містить 4 кредити. Форма підсумкового контролю – залік.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Метою вивчення дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини» є формування у студентів системи теоретичних та прикладних знань про категорії, поняття, механізми забезпечення розвитку і ефективного використання трудового потенціалу та формування соціально-трудових відносин в Україні.

Основні завдання навчальної дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини» є вивчення економічних законів, що регулюють розподільчі відносини в ринковій економіці; оволодіння методами вивчення витрат робочого часу, нормування праці; з'ясування механізму зростання продуктивності й ефективності праці; дослідження механізму соціального партнерства; надання студентам необхідних знань з питань оплати праці та регулювання заробітної плати; вивчення механізмів регулювання ринку праці: дослідження процесів відтворення робочої сили.

Предметом навчальної дисципліни «Економіка праці та соціально-трудові відносини» є формування і розвиток трудових ресурсів підприємства, основні напрямки організації праці на робочих місцях та в трудових колективах, закономірності і способи формування та продуктивного використання ресурсів праці.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- специфіку праці та суть соціально-трудових відносин,
- методичні положення нормування праці,
- загальні принципи організації праці,
- види й форми поділу та кооперації праці,
- раціональні режими праці й відпочинку,
- організаційно-економічні основи оплати праці,
- форми й системи оплати праці та умови їх застосування,
- форми зайнятості й безробіття,
- світовий досвід регулювання соціально-трудових відносин;

вміти:

- проаналізувати стан формування й використання трудових ресурсів в економіці,
- застосувати на практиці прийоми й методи соціального діалогу в ході колективно-договірного регулювання соціально-трудових відносин,
- науково обґрунтовано підходити до процесу нормування й організації праці,
- обирати форму й систему оплати праці, розрахувати розцінки оплати праці та нарахувати заробітну плату працівникам,
- обґрунтувати напрями підвищення продуктивності праці й удосконалення мотивації праці, - встановити й проаналізувати кон'юнктуру ринку праці та визначити напрями розвитку соціально-трудової сфери.

3. Компетентності та результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні елементи компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в ході професійної діяльності у галузі фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, або у процесі навчання, що передбачає застосування окремих методів і положень фінансової науки та характеризується невизначеністю умов і необхідністю врахування комплексу вимог здійснення професійної та навчальної діяльності

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів не доброчесності.

Спеціальні компетентності (СК)

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Програмні результати навчання:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль № 1.

Соціально-трудова відносина та організація праці

Тема 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни.

Тема 2. Роль і місце людини в розвитку економіки і соціуму. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.

Тема 3. Соціально-трудова відносина як система.

Тема 4. Соціальне партнерство. Власність і економічна влада.

Тема 5. Ринок праці та його регулювання. Соціально-економічна система.

Тема 6. Соціально-трудова відносина зайнятості

Модуль № 2.

Система трудових показників у сфері праці в умовах ринкової економіки

Тема 7. Система соціального захисту і соціальної безпеки людини. Організація і нормування праці

Тема 8. Продуктивність і ефективність праці. Соціальна справедливість.

Тема 9. Політика доходів і оплата праці. Аналіз доходів як матеріальної основи соціально-економічного розвитку.

Тема 10. Планування праці

Тема 11. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці

Тема 12. Моніторинг соціально трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудоких відносин

Тема 13. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудоких відносин.

5. Методи навчання. Система контролю та оцінювання результатів навчання.

Способи організації пізнавальної діяльності студентів, спрямовані на засвоєння знань, формування умінь і навичок, що базуються на основі груп **методів навчання**:

- теоретичні методи;
- практичні методи;
- інтерактивні методи;
- методи самостійної роботи.

Система контролю поєднує сукупність методів і форм оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів освіти.

Методи оцінювання:

- усне опитування - (0-2 бали);
- письмове опитування - (0-2 бали);
- тестування; (0-2 бали);
- презентація результатів виконаних завдань, доповіді; (0-5 балів);
- аналітичні звіти; (0-5 балів);
- розв'язування практичних ситуацій; (0-2 бали);
- отриманий сертифікат з неформального, інформального навчання - (5 балів);
- публікація тез чи статті (5 балів);
- модульна контрольна робота (10 балів);
- підсумковий контроль – залік (сукупність балів за семестр).

Форми оцінювання студентів:

Поточне оцінювання: оцінювання здійснюється впродовж семестру шляхом запровадження навчально-методичного інструментарію з використанням активних методів і технологій організації навчального процесу, зокрема: тестові завдання, задачі, доповіді, інші інтерактивні методи навчання.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті, за результатами виконання самостійних завдань, а також передбачає оцінювання теоретичної підготовки студентів з кожної теми.

Семестрову кількість балів формують бали отримані в процесі теоретичного засвоєння матеріалу, практичних занять, самостійної роботи впродовж семестру, модульних контрольних робіт за накопичувальною системою від 0 до 100 балів за всіма видами робіт, передбачених з даної дисципліни за темами (в тому числі враховуються результати неформального та інформального навчання, наукової роботи).

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення результатів за певний період навчання студентів. Основною формою підсумкового модульного контролю є контрольна робота.

Підсумковий контроль проводиться для оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни у формі заліку.

Оцінювання здійснюється за національною шкалою – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та за шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за шкалою, що використовується у закладі вищої освіти та фахової передвищої освіти	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	5 (відмінно)
B	80-89	4 (добре)
C	70-79	
D	60-69	3 (задовільно)
E	50-59	
FX	35-49	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
F	1-34	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Залік:

Поточний контроль		Загальна кількість балів
Модуль I	Модуль II	
50	50	100

Політика академічної доброчесності

Студент зобов'язаний ознайомитися з Положенням про забезпечення академічної доброчесності у ПВНЗ «Буковинський університет» та неухильно його дотримуватися. Текст документа розміщено у відкритому доступі на офіційному сайті університету. В освітньому процесі студент має виявляти дисциплінованість, ввічливість, доброзичливість, чесність і відповідальність.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Списування (копіювання тексту) під час виконання письмових робіт заборонені. Самостійні роботи у вигляді рефератів, доповідей, презентацій повинні мати коректні текстові посилання на використані інформаційні джерела. Дозволяється використання інструментів штучного інтелекту за умови дотримання принципів академічної доброчесності.

6. Література

1. Економіка праці і соціально-трудова відносини : навчальний посібник / М. Д. Ведерніков, О. В. Хитра, О. А. Гарват та ін. – 2-ге видання, стереотипне. – Львів: «Новий Світ-2000», 2025. – 869[3] с.
2. Економіка праці і соціально-трудова відносини [Електронний ресурс]: підруч. / друге видання, за заг. ред. проф. О. І. Іляш, Н. О. Черненко – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2023. – 371 с.
3. Економіка праці та соціально-трудова відносини: практикум. Навч. Посібник / за ред. д.е.н., проф. Семикіної М.В. – Кропивницький: Видавець Лисенко В.Ф., 2020. – 228с.

4. Економіка праці та соціально-трудові відносини : підручник. – Суми : Сумський державний університет, 2024. – 349 с.
5. Ільч Л. М., Акіліна О. В. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник. Київ: Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2020. 952 с. Електронний ресурс: elibrary.kubg.edu.ua/33738/1/Akilina_L_Illich_EP_pidruch_FITU.pdf
6. Іляш О. І., Черненко Н. О., Шевчук О. А. та ін. Економіка праці і соціально-трудові відносини: підручник для здобувачів ступеня бакалавра (051 «Економіка»). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2023. 371 с. Електронний ресурс: ela.kpi.ua/handle/123456789/63581
7. Карпіщенко О. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник. Суми: Сумський державний університет, 2024. 349 с.
8. Семикіна М. В., Бугаєва М. В., Запирченко Л. Д. та ін. Економіка праці та соціально-трудові відносини: практикум: навч. посіб. Кропивницький: ЦНТУ, 2020. 224 с. Електронний ресурс: dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/1/Praktykum_EP_STV.pdf
9. Семикіна М. В., Смутчак З. В., Пасека С. Р. Сучасна теорія соціально-трудових відносин: курс лекцій: навч. посіб. Кропивницький: видавець Лисенко В. Ф., 2020. 236 с. Електронний ресурс: dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/10307/1/STV.pdf
10. Ткачук В. А., Ланченко Є. О., Балан О. Д., Гаврилюк І. П. Економіка праці й соціально-трудові відносини: навч. посібник. Київ: НУБіП України, 2022. 616 с. Електронний ресурс: pubip.edu.ua/sites/default/files/u122/ekonomika_praci_navch_posibnyk_2022.pdf
11. Людський капітал: сутність та проблеми в умовах війни. Штерма Т.В. // Формування ринкових відносин в Україні.: зб. наук. праць. 2023. №11. С.92-97. URL: <http://dndiime.org/wp-content/uploads/2024/01/11-2023.pdf>
12. Management and influence of crisis processes on the activities of the enterprise. Штерма Т.В. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент». 2024 (82). Вип.58. С.42-49. URL: <http://www.vestnik-ekonom.mgu.od.ua/journal/2024/58-2024/7.pdf>
13. Ринок праці, розвиток трудового потенціалу та виклики воєнного стану в Україні. Штерма Т.В., Бялковська О.А.// *Трансформація глобалізаційних процесів в умовах імплементації світової економіки та цифровізації*: колективна монографія науковців. Буковинський університет. Чернівці. 2025.С.6-53 https://bukuniver.edu.ua/wp-content/themes/bukuniver/docs/kolektyvna_monographiia_2025.pdf
14. Штерма Т.В. Теоретичні підходи до сутності, типології та особливостей формування трудового потенціалу //Формування ринкових відносин в Україні.: зб. наук. праць. 2023. №10. С.85-91. URL: <http://dndiime.org/wp-content/uploads/2024/01/10-2023.pdf>
15. Формування трудового потенціалу: теоретичний аспект. Штерма Т., Дубина М., Соловій А. // *Globalisation processes in the world economy: problems, trends, prospects: Collective monograph*. Riga, Latvia: Baltija Publishing. 2023. С.263-284 <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/view/418/11173/23280-1>

Допоміжні джерела

1. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України . URL: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>
5. Міністерство закордонних справ України . URL: <http://www.mfa.gov.ua>
6. Міністерство соціальної політики України. URL: <http://www.mlsp.gov.ua>
7. Пенсійний фонд України. URL: <http://www.pfu.gov.ua>